

MAKÜ | #evdekal

www.mesutkoc.com

Medeni Hukuk

■ Medeni Kanundaki Hükümlerin Mahiyeti

Kaynaklar: Medeni Hukuk –I Başlangıç Hükümleri, Süleyman Yılmaz, 2020, Seçkin Hukukun Temel Kavramları, Kemal Gözler, 2018, Ekin Basın Yayın.

Medeni Kanundaki Hükümlerin Mahiyeti

Türk Medeni Kanunundaki bazı hükümlerin kişilerin iradesine bakılmaksızın mutlaka uygulanması zorunludur. Diğer bazı hükümlerin uygulanıp uygulanmaması ise ilgililerin iradesine bırakılmıştır. Kanundaki hukuk kuralları **emredici** ve **yedek** olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

EMREDİCİ HUKUK KURALLARI

Emredici hukuk kuralları, ilgililerin iradesi ne yönde olursa olsun, uygulanmaları mutlak zorunlu olan hukuk kurallarıdır. Kişiler, aralarında yapacakları anlaşmayla bu kuralların aksini kararlaştıramayacakları gibi bu kuralların ilişkiye uygulanamayacağına da karar veremezler. Emredici hukuk kurallarına aykırılık **yokluk** veya **butlan** olarak (müeyyidesine bağlanır) değerlendirilir. (Evlilik örnekleri)

a. Mutlak Emredici Hukuk Kuralları

Sözleşmenin her iki tarafında anlaşarak emredici kuralları sözleşme ile değiştiremediği durumlarda mutlak emredici hukuk kuralı söz konusu olur.

b. Nispi Emredici Hukuk Kuralları

Sözleşmenin bir tarafı lehine emredici hüküm değiştirilmezden, diğer tarafın lehine kural değiştirilebilmektedir. Örneğin, kanunda işçi için bir prim fiyatlandırması öngörülüyorsa taraflar anlaşarak işçi aleyhine kanundan az prim öngöremez ancak daha fazla primi işçi lehine belirleyebilirler.

Medeni Kanundaki Hükümlerin Mahiyeti

YEDEK HUKUK KURALLARI

Yedek hukuk kuralları kişilerin kendi aralarındaki ilişkiye uygulanıp uygulanamayacağını veya bu ilişkiyi tamamen değişik bir hükmün düzenleyeceğini serbestçe kabul edebildikleri kurallardır. Yedek hukuk kuralları yorumlayıcı ve tamamlayıcı hukuk kuralları olarak iki başlıkta incelenir.

a. Yorumlayıcı Hukuk Kuralları

Bu kurallar tarafların kullanmış oldukları ifade ve beyanlar açık olmadığı zaman devreye girerler ve uygulamalarıyla bu ifade ve beyanların nasıl anlaşılması gerektiğini tespit etmiş olurlar. Örnek, Türk Ticaret Kanunu 618. madde, Poliçe Vadi Günleri...

b. Tamamlayıcı Hukuk Kuralları

Uyulması zorunlu olmayan ve ancak kişiler tarafından aksi kararlaştırılmadıkça uygulanması gerekli olan hukuk kurallarıdır. Örnek, bir borç sözleşmesinde faiz ödeneceği kararlaştırılmış ancak faizin oranı belirlenmemişse bu durumda 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun'un birinci maddesi uygulanarak eksiklik tamamlanmış olur. Diğer örnek, TBK m.94'te yer alan borç alışılmış iş saatlerinde ifa ve kabul edilir denilir. Aralarında bir sözleşme ile belirleyebilirler ya da aynen kalır.

Medeni Kanundaki Hükümlerin Mahiyeti

KANUNUN ÖZÜYLE VE SÖZÜYLE UYGULANMASI

Türk Medeni Kanununda yer alan temel ilkelerden biri, kanunun hem özülle hem de sözülle uygulanacağıdır.

Madde 1 - Kanun, sözülle ve özülle değındiğı bütün konularda uygulanır.

Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir.

a. Kanunun Sözülle Uygulanması

Kanunun sözü (lafzı) kanunun açık metni, maddelerin açık ve seçik ifadesi, anlamı demektir. Hakim önce kanunda bulunup bulunmadığını araştırarak yani kanununun sözüne bakacak.

b. Kanunun Özülle Uygulanması

Kanunun sözünün somut olaya uygun düşecek bir sonucun çıkarılabilmesi pek ender hallerde mümkün olabilir. Kanunun özü (ruhu), kanunun bütününe egemen olan esaslara göre belirli bir maddenin ifade ettiği anlamdır. Kanunun özünün ortaya çıkarılabilmesi için kanunun yorumlanması gerekir.

Medeni Kanundaki Hükümlerin Mahiyeti

İYİNİYET

Türk Medeni Kanununda açık bir şekilde iyiniyete yer verilmiştir. İyiniyet, bir hakkın kazanılması veya bir hukuki sonucun doğması yönünden **mevcut bir engeli bilmemek** ve halin gerektirdiği özen gösterilse dahi bilebilecek durumda olmamaktır.

II. İyiniyet

Madde 3- Kanunun iyiniyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, **asıl olan iyiniyetin varlığıdır.**

Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz.

İyiniyetin bulunması bakımından aranan ilk unsur, bir hakkın kazanılması veya bir hukuki sonucun doğması yönünden mevcut bir engel konusundaki bilgisizliktir. Bilgisizlik gibi yanlış bilgi de iyiniyetin unsuru olabilir.

İyiniyetin bulunması bakımından aranan ikinci unsur ise kişideki bilgisizliğin mazur görülebilir olmasıdır. Buna göre bir hakkın kazanılması veya bir hukuki sonucun doğması yönünden mevcut bir engeli öğrenme hususunda kişi, halin gerektirdiği özeni göstermiş olmalıdır.

İyiniyet daha çok hakların devren kazanılmasında rol oynar.

Medeni Kanundaki Hükümlerin Mahiyeti

DÜRÜST DAVRANMA

Türk Medeni Kanununda 2. madde ile iki düzenlemeye yer vermektedir: Birincisi **dürüstlük kuralına uygun davranma zorunluluğu**, ikincisi **hakkın kötüye kullanılması yasağıdır**. İyiniyet hakların kazanılması ile ilgili, dürüst davranma hakların kazanılması ile birlikte borçların yerine getirilmesinde söz konusu olur.

Madde 2 - Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır.
Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.

Dürüstlük kuralına uyma zorunluluğu genel bir davranış ilkesi içerir. Bu genel davranış ilkesi, hukuki ilişkiye katılanların haklı beklentilerini korumaya hizmet eder. Buna göre dürüstlük kuralına uygun davranma zorunluluğu, hak sahiplerinin haklarını kullanırken ve yükümlülüklerini ifa ederken dürüst ve doğru davranmalarını gerektirir. Burada hukuki ilişkiye katılan kişilerden makul ve dürüst bir kimse gibi davranmaları beklenir.

İkinci fıkra, bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasına hukuki koruma sağlamayarak, hakların kullanımına genel bir sınırlama koyar. Hakkın kötüye kullanılması olgusu genel niteliktedir. Şöyle ki burada hakkın kötüye kullanılması, hem kendi yararı olmaksızın sırf başkasına zarar vermek amacıyla her türlü davranışta bulunmayı içerir hem de kendi hukuki yararını takip etmekle birlikte bu yönde bir kanun hükmünü kötüye kullanan fiilleri de kapsar.

Medeni Kanundaki Hükümlerin Mahiyeti

İSPAT YÜKÜ

İspat, bir olayın veya olgunun varlığı veya yokluğu konusunda yargıcın kanaat sahibi olmasına yönelik bir faaliyettir. **İspat, bir ikna işlemidir.** Bu sebeple yargıç tarafından bilinen olguların ispat konusu yapılmasına gerek yoktur. Diğer taraftan sadece uyuşmazlığın çözümünü etkileyen çekişmeli olgular ispat edilir. Bir olgunun ispatı için kullanılan araçlara **delil** denir.

I. İspat yükü

Madde 6 - Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.

II. Resmî belgelerle ispat

Madde 7 - Resmî sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur.

Bunların içeriğinin doğru olmadığının ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, her hangi bir şekilde bağlı değildir.

İspat yükünün istisnaları vardır. Örneğin, hayatın olağan akışına uygun olguların, hakkının varlığını bunlara dayandıran tarafından ispatlanması gerekmez. Davada kim hayatın olağan akışının aksine bulunan bir olgunun varlığını iddia ediyorsa, o, bu iddiasını ispatla yükümlüdür.

Kanunun ispat yükünü özel olarak belirlediği hallerde, bu hükümdeki esaslar uygulanır.

MAKÜ | #evdekal

Teşekkür Ederim.

Medeni Hukuk